

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства
імені Костянтина Немця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
сермес 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФАХОВА (ТУРИСТИЧНА) ПРАКТИКА

рівень вищої освіти	<u>магістр</u>
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітня програма	<u>«Географія рекреації та туризму»</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

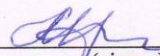
«26» серпня 2024 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ГУСЕВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

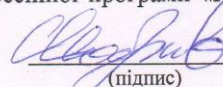
Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця
Протокол № 9 від «26» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ

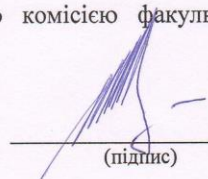
Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис) Сергій КОСТРИКОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол № 7 від «26» серпня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії

(підпис) Олександр ЖЕМЕРОВ

ВСТУП

Програма фахової туристичної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальністю 106. Географія освітньою програмою «Географія рекреації та туризму» та Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол Вченої ради університету № 7 від 11. 04. 2022 р., наказ ректора № 0213-1/136 від 22. 04. 2022 р.).

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106. Географія для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України № 519 від 11. 05. 2021 р.).

1. Опис практики

1. Опис фахової туристичної практики

1.1. Характеристики практики

1.1.1. Місце практики в структурі основної освітньої програми і область застосування програми фахової туристичної практики

Фахова туристична практика з одержання професійних навичок належить до дисциплін за вибором (цикл професійної підготовки) та є важливим елементом в структурі освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальністю 106. Географія освітньою програмою «Географія рекреації та туризму». Програма практики визначає її зміст, обсяг і порядок проходження студентами денної та заочної форм навчання.

1.1.2. Форми проведення фахової туристичної практики

Фахова туристична практика являє собою вид навчальних занять, орієнтованих на професійно-практичну підготовку майбутніх фахівців, що навчаються, шляхом: особистої участі студента в діяльності установ і організацій різних форм власності; виконання індивідуальних завдань, спрямованих на розв'язок конкретних завдань.

1.1.3. Вимоги до баз фахової туристичної практики

У якості бази фахової туристичної практики виступають різні види туристичних компаній, організацій та установ, що надають населенню туристичні послуги (туристичні фірми, туристичні агентства й агенції, туристичні оператори, туристичні центри тощо), управління і департаменти розвитку туризму при обласних та міських адміністраціях, організаційно-методичні центри туризму, центри туризму, краєзнавства та екскурсій, центри дитячо-юнацького туризму та інші установи, профіль роботи яких збігається з фахом і з якими укладено договір про проведення фахової туристичної практики. За умови неможливості проходження практики на базі зазначених установ (суворі карантинні обмеження, правовий режим воєнного стану тощо), студент прикріплюється до кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

1.2. Мета практики – закріплення знань, одержаних у процесі вивчення загальних та спеціальних навчальних дисциплін першого року навчання у магістратурі, засвоєння і закріплення фахових професійних умінь та навичок практичної діяльності в галузі викладацької та туристичної й екскурсійної роботи, зокрема з розробки екскурсійних маршрутів, організації і проведення екскурсій, організації діяльності роботи туристичних гуртків, проведення туристичних заходів, змагань, зльотів, конкурсів, фестивалів,

спартакіад тощо з туристичного напрямку. Під час проходження фахової туристичної практики студент стає учасником практичної діяльності, спостерігає й аналізує різні сторони роботи фахівців-практиків у галузі туризму та екскурсійної справи, вчиться проводити масову туристичну (в т.ч. краєзнавчо-туристичну) роботу серед учнівської молоді.

1.3. Основні завдання практики:

- ознайомлення з діяльністю бази практики, її структурою та напрямками діяльності;
- розвиток у студентів-практикантів інтересу до туристичної та екскурсійної справи, зокрема до розробки екскурсійних маршрутів, організації і проведення екскурсій, організації діяльності роботи туристичних гуртків, проведення туристичних заходів, змагань, зльотів, конкурсів, фестивалів, спартакіад тощо;
- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної діяльності фахівця з туризму та екскурсовода;
- вивчення передового досвіду з туристичної та екскурсійної діяльності, його використання у професійній діяльності;
- формування професійних здібностей на основі досвіду фахової туристичної практики та формування навичок самоосвіти і самовдосконалення;
- виконання студентом-практикантом покладених на нього посадових обов'язків з метою закріплення знань, умінь та навичок, формування професійних компетентностей фахівця з туризму та екскурсовода;
- розробка екскурсійних маршрутів та екскурсій, туристичних заходів, гуртків, заходів, змагань, зльотів, конкурсів, фестивалів, спартакіад тощо, їх апробація;
- ознайомлення з особливостями сучасної туристичної та екскурсійної справи.

1.4. Кількість кредитів – 5.

1.5. Загальна кількість годин – 150.

1.6. Характеристика практики	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
3-й	

1.7. Заплановані результати діяльності під час фахової туристичної практики СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументів до фахівців і нефахівців.

СК 10. Уміння проводити аналіз туристсько-рекреаційного потенціалу територій та давати оцінку туристсько-рекреаційних ресурсів.

СК 11. Здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички для проведення комплексного географічного аналізу туристсько-рекреаційної діяльності окремих територій.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПРО2. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.

ПРО5. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПРО11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.

ПРО12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.

ПРО14. Аналізувати потенціал територій щодо здійснення туристсько-рекреаційної діяльності.

ПРО15. Аналізувати регіональні відмінності розвитку туризму та рекреації за різноманітними джерелами.

2. Зміст та організація фахової туристичної практики

Зміст фахової туристичної практики студентів освітнього рівня «магістр» визначається її метою. З одного боку, він передбачає збір фактичного матеріалу і проведення досліджень, необхідних для підготовки кваліфікаційної роботи магістра, з іншого – включає в себе сукупність робіт, які необхідно виконати на робочому місці конкретної бази практики з метою підвищення професійно-кваліфікаційного рівня практиканта.

При проходженні практики студент-практикант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку установи, суворо дотримуватися трудової дисципліни, приймати участь у громадському житті трудового колективу установи.

Щоденна робота студента-практиканта полягає у збиранні та вивченні інформаційних матеріалів за програмою практики, виконання трудових обов'язків на робочому місці, оформленні документації, заповненні щоденника фахової туристичної практики, який видається студенту на початку практики.

Керівництво фаховою туристичною практикою здійснюється досвідченими викладачами факультету геології, географії, рекреації і туризму імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна і призначеним фахівцем від установи і передбачає консультивання з питань викладацької та туристичної діяльності, контролювання виконання програми практики та дотримання трудової дисципліни.

Тематичний план фахової туристичної практики

Вступ. Ознайомлення з програмою практики. Інструктаж з техніки безпеки. Отримання індивідуальних завдань. Доведення до студентів змісту індивідуальних завдань.

Розділ 1. Підготовчий етап практики

У ході даного етапу практики студент:

1. Вивчає світовий та вітчизняний досвід, статті у фахових виданнях та тези доповідей конференцій, присвячені розробці екскурсійних маршрутів, організації і проведенню екскурсій, організації діяльності роботи туристичних гуртків, проведенню туристичних заходів, змагань, зльотів, конкурсів, фестивалів, спартакіад тощо.

Розділ 2. Знайомство з базою практики та її діяльністю

1. Загальні відомості (*назва, юридична адреса, підпорядкованість, мета та завдання діяльності тощо*).
2. Структура (*горизонтальний (кількість та назви підрозділів, відділів) та вертикальний поділ праці*).
3. Відомості про відділ, в якому студент проходив практику (*назва, мета та завдання діяльності*).
4. Посадові обов'язки працівників.
5. Напрями діяльності.

Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання

У ході даного етапу практики студент:

1. Виконує посадові обов'язки за фахом.
2. Виконує індивідуальне завдання:
 - а) розробити екскурсійний маршрут та план екскурсії по Харкову або Харківській області (або іншому регіону/країні, бажано в рамках теми магістерського дослідження). Провести розроблену екскурсію. Зробити самоаналіз проведеної екскурсії.
 - б) запропонувати та розробити план роботи краєзнавчо-туристичного гуртка (назва, мета і завдання діяльності, для учнів якого віку, періодичність зборів, орієнтовні теми занять, тобто програма гуртка тощо). Розробити план-конспект одного із занять запропонованого гуртка. Провести його. Зробити самоаналіз проведеного заняття.

- в) скласти план проведення дня туризму, присвяченого Всесвітньому дню туризму (27 вересня) та розробити план-конспект туристичного заходу до цього дня. Підготувати необхідні методичні та дидактичні матеріали для проведення заходу. Провести його. Зробити самоаналіз проведеного заходу.
- г) запропонувати та розробити план проведення змагання, зльоту, конкурсу, фестивалю, спартакіади тощо з туристичного або краєзнавчо-туристичного напрямку на базі практики. За можливістю провести захід. Зробити самоаналіз проведеного заходу.
3. Відвідує заходи інших практикантів та бере участь в їх обговоренні.
4. Оформляє звітність.
5. Захищає результати практики на засіданні кафедри у встановленому порядку.

3. Структура фахової туристичної практики

Назви розділів	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		ауд. (дист.)	кам.	інд.	с.р.		ауд. (дист.)	кам.	інд.	с.р.
Розділ 1. Підготовчий етап практики										
Разом за розділом 1	20				20					
Розділ 2. Знайомство з базою практики та її діяльністю										
Разом за розділом 2	30	10	20							
Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання										
Разом за розділом 3	100	20	20	30	30					
Усього годин	150	30	40	30	50					

4. Теми аудиторної, камеральної та індивідуальної роботи

№ з/п	Назва теми аудиторної роботи	Кількість годин
1	Відвідування бази практики, ознайомлення з її діяльністю	10
2	Виконання обов'язків на конкретному робочому місці	5
3	Проведення екскурсії / заняття краєзнавчо-туристичного гуртка / туристичного заходу / змагання, зльоту, конкурсу, фестивалю, спартакіади тощо з туристичного або краєзнавчо-туристичного напрямку	10
4	Відвідування занять / заходів, проведених іншими практикантами	5
Всього		30
№ з/п	Назва теми камеральної та індивідуальної роботи	Кількість годин
1	Знайомство з базою практики	10

2	Робота з документацією організації	10
3	Розробка екскурсійного маршруту та плану екскурсії по Харкову або Харківській області. або Розробка плану проведення дня туризму, присвяченого Всесвітньому дню туризму (27 вересня) та розробка плану-конспекту туристичного заходу до цього дня. Підготовка необхідних методичних та дидактичних матеріалів для проведення заходу. або Розробка плану роботи краєзнавчо-туристичного гуртка та плану-конспекту одного із занять запропонованого гуртка. або Розробка плану проведення змагання, зльоту, конкурсу, фестивалю, спартакіади тощо з туристичного або краєзнавчо-туристичного напрямку	25
4	Самоаналіз проведеного заходу / заняття	5
5	Формулювання висновків, оформлення звіту, щоденника практики	20
Всього		70

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вивчення світового та вітчизняного досвіду, статей у фахових виданнях та тез доповідей конференцій, присвячених розробці екскурсійних маршрутів, організації і проведенню екскурсій, організації діяльності роботи туристичних гуртків, проведенню туристичних заходів, змагань, зльотів, конкурсів, фестивалів, спартакіад тощо	20
2	Аналіз занять / заходів, проведених іншими практикантами	10
3	Систематизація зібраної інформації	20
Всього		50

6. Методи контролю

Підготовка студентами звіту з фахової туристичної практики та захист результатів практики на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця та кафедри фізичної географії та картографії.

Звіт з фахової туристичної практики має включати результати виконання всіх завдань, що передбачені програмою практики:

- щоденник практики;
- індивідуальне завдання;
- висновки щодо проходження практики.

7. Схема нарахування балів

Вид роботи	За звітну документацію
Кількість балів	100 б.
Розбаловка за видами роботи	Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання – до 50 б. ; Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами – до 30 б. ; Захист результатів практики на засіданні кафедри – до 20 б. До захисту допускаються студенти, які виконали програму практики, представили звіт згідно з встановленою формою.

Критерії оцінювання результатів фахової туристичної практики

Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання	Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами	Захист результатів практики на засіданні кафедри
50 б.	30 б.	20 б.
оцінка керівника практики від установи-бази практики – до 5 б.	Грамотність оформлення текстового матеріалу – до 10 б.	Якість і повнота розкриття тематики дослідження та результатів практики під час виступу, якість та дотримання структури презентації – до 5 б.
оцінка керівника практики від університету – до 45 б. : теоретико-методичний рівень виконання індивідуального завдання – до 25 б. практичний рівень виконання індивідуального завдання – до 20 б.	Якість оформлення графічного матеріалу – до 5 б.	Відповідність отриманих висновків до завдань практики – до 5 б.
	Якість оформлення і повнота списку використаних джерел інформації – до 10 б.	Відповіді на запитання студентів та викладачів – до 5 б.
	Самоаналіз проведеного заходу/заняття – до 5 б.	Участь у дискусії – до 5 б.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посібник / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська. – Київ : Альтерпрес, 2007. – 462 с.
2. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : навч. посібник / О. О. Бейдик. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Альтерпрес, 2011. – 462 с.
3. Колотуха О. В. Методика організації краєзнавчо-туристичної роботи : навчально-методичний комплекс / О. В. Колотуха, Є. В. Онищенко. – Кропивницький : ФОП Піскова М. А., 2016. – 32 с.
4. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навчально-методичний посібник / О. Д. Король. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 144 с.
5. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм : навчальний посібник / М. П. Крачило. – Київ : Вища школа, 1994. – 191 с.
6. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник / С. П. Кузик. – К. : Знання, 2011. – 271 с.
7. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України : навч. посібник / О. О. Любіцева, В. Є. Панкова, Є. В. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 369 с.
8. Леоненко Н. А. Організація екскурсійної діяльності : конспект лекцій / Н. А. Леоненко. – Харків : НУЦЗУ, 2019. – 167 с.
9. Масляк П. О. Рекреаційна географія : навч. посібник / П. О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
10. Організаційно-екскурсійна діяльність : конспект лекцій / укладач Т. Л. Повалій. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 173 с.
11. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство : навч. посібник / Є. В. Панкова; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К. : Альтерпрес, 2003. – 351 с.
12. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М. М. Покоłodна. – Харків : Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова, 2017. – 180 с.
13. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посібник / І. В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
14. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навч. посібник / В. І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2006. – 264 с.

Допоміжна література:

1. Екскурсійно-туристична та краєзнавча робота з молоддю: навчально-пізнавальна й оздоровча цінність : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / уклад.: З. М. Горова, В. В. Косенко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – 236 с.
2. Каднічанський Д. Молодіжний і навчальний туризм. Курс лекцій / Д. Каднічанський – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 60 с.
3. Заставецька Л. Б. Організація краєзнавчо-туристичної роботи в школі: курс лекцій / Л. Б. Заставецька. – Тернопіль : Видавничий центр ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2011. – 104 с.
4. Зеленська Л. І. Практикум із туристично-краєзнавчої роботи з географії / Л. І. Зеленська, О. В. Троценко. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2012. – 80 с.

5. Обозний В. В. Туристсько-краєзнавча практика у педагогічному вузі / О. О. Обозний. – К., 2004. – 228 с.
6. Олішевська Ю. А. Туристсько-краєзнавча діяльність і моніторинг географічного середовища : навчально-методичний комплекс / Ю. А. Олішевська – К., 2013. – 50 с.
7. Олішевська Ю. А. Шкільне географічне краєзнавство : навчальний посібник / Ю. А. Олішевська. – Київ : «ФО-П Кравченко». – 175 с.
8. Шкільне краєзнавство : навчальний посібник / В. С. Прокопчук; наук. ред. П. Т. Тронько; МОН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Київ – Кам'янець-Подільський : Кондор, 2010. – 240 с.

9. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Все про туризм [Електронний ресурс] // Туристична бібліотека. – Режим доступу : <https://tourlib.net/ua/>
2. Державне агентство розвитку туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.tourism.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2004 р. № 298-р. «Заходи щодо державної підтримки розвитку молодіжного та дитячого туризму» [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/6253676>
5. ЮНЕСКО. Список об'єктів всесвітньої спадщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://whc.unesco.org/pg.cfm?cid=31>
6. 7 чудес України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://7chudes.in.ua/nomination/7-chudes/>